

**MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA
ARKUSZ EGZAMINACYJNY I**

(Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać 90 punktów. Do punktacji końcowej egzaminu z historii wliczona jest suma punktów uzyskana z tego arkusza podzielona przez 3.)

Zadanie 1. 2 punkty za prawidłowe wpisanie 2 rodzajów pism

a) klinowe, b) hieroglify

Zadanie 2. 4 punkty za prawidłowe wpisanie 4 nazw państw

a) Indie, b) Chiny, c) Mezopotamia (Babilon), d) Fenicja

Zadanie 3. 3 punkty za prawidłowe wpisanie 3 pojęć

ustrój, w którym pełnię władzy mają kapłani – d

wiara w wielu bogów – c

zbiór norm prawnych – b

Zadanie 4. 1 punkt za prawidłowe wpisanie formy ustrojowej

dominat

Zadanie 5. 4 punkty za prawidłowe wpisanie 4 dat

– koronacja cesarska Karola Wielkiego – 800 r.

– bitwa pod Hastings – 1066 r.

– koronacja cesarska Ottona I – 962 r.

– synod w Clermont – 1095 r.

Zadanie 6. 1 punkt za prawidłowe podkreślenie autora

Einhard

Zadanie 7. 6 punktów za prawidłowe wyjaśnienie nasilenia akcji lokacyjnej w podanych latach (poniżej podano przykładowe odpowiedzi)

1260 – popieranie osadnictwa przez Henryków śląskich – 2 pkt

1300 – wspieranie akcji osadniczej przez Przemysłidów, którzy kontynuują jednocześnie ziem polskich – 2 pkt

1370 – rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego za Kazimierza Wielkiego – 2 pkt

Zadanie 8. 2 punkty za prawidłowe wpisanie 2 stylów

a) romański, b) gotycki

Zadanie 9. 3 punkty za prawidłowe podkreślenie 3 nazw roślin

kukurydza, ziemniaki, pomidory

Zadanie 10. 3 punkty za prawidłowe podkreślenie 3 państw

Czechy, Francja, Szwecja

Zadanie 11. 6 punktów za prawidłowe wypełnienie tabeli

Kircholm **1605** **Jan Karol Chodkiewicz**

Kłuszyn **1610** Stanisław Żółkiewski

Cecora **1620** Stanisław Żółkiewski

Zadanie 12. 6 punktów za prawidłowe wyjaśnienie 3 pojęć

a) interrex – prymas zastępujący króla w czasie bezkrólestwa

b) konwokacja – sejm zwoływany przez prymasa przed elekcją (w czasie bezkrólestwa)

c) elekcja viritim – zasada wyboru króla z udziałem całej szlachty

Zadanie 13. 1 punkt za prawidłowe wpisanie jednego wydarzenia
– wojna w obronie Konstytucji 3 Maja (lub wojna polsko-rosyjska 1792 r.)
– bitwa pod Zieleńcami

Zadanie 14. 6 punktów za prawidłowe uzupełnienie tabeli

1787	Stany Zjednoczone	republika
1791	Rzeczpospolita	monarchia konstytucyjna
1791	Francja	monarchia konstytucyjna

Zadanie 15. 1 punkt za prawidłowe nazwanie dokumentu
Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela

Zadanie 16. 1 punkt za prawidłowe uporządkowanie wszystkich form ustrojowych
republika 3, konsulat 5,
cesarstwo 6, monarchia konstytucyjna 2,
monarchia absolutna 1, dyktoriaat 4.

Zadanie 17. 3 punkty za prawidłowe wymienienie 3 cesarzy
Napoleon I Bonaparte, Aleksander I, Franciszek I

Zadanie 18. 3 punkty za prawidłowe połączenie 3 bitew z nazwiskami wodzów
Iganie – c, Ostrołęka – b (dopuszczalne d), Olszynka Grochowska – a

Zadanie 19. 4 punkty za prawidłowe połączenie 4 postaci z pełnioną funkcją
Jan Tyssowski – f, Iwan Paskiewicz – b, Stefan Bobrowski – c, Józef Chłopicki – d

Zadanie 20. 6 punktów za prawidłowe wyjaśnienie 3 pojęć

- liberalizm – ideologia i postawa światopoglądowa oparta na indywidualistycznej i racjonalistycznej koncepcji człowieka
- konserwatyzm – postawa, sprzyjająca dawnym zasadom, przywiązania do starego ładu, niechętnego stosunku do wszystkiego co nowe (ideologia społ. – polit. broniąca tradycyjnego ładu społecznego, uznająca za główny cel działania – zachowanie i umacnianie istniejącego porządku społecznego)
- legitymizm – teoria polityczna dowodząca, że „prawa historyczne” dynastii są nienaruszalne

Zadanie 21. 6 punktów za prawidłowe wpisanie 6 państw

(dopuszczalne wskazanie Wolnego Miasta Gdańsk)

Zadanie 22. 3 punkty za prawidłowe 3 wyjaśnienia

„cud nad Wisłą” – bitwa warszawska w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r.

„dziwna wojna” – wojna w Europie Zachodniej w latach 1939-1940

„piąta kolumna” – np. działania podejmowane przez mniejszość niemiecką w okresie poprzedzającym wybuch II wojny światowej lub (oraz) w czasie walk we wrześniu 1939 r., określenie użyte przez gen. Franco w czasie wojny domowej w Hiszpanii

Zadanie 23. 4 punkty za prawidłowe podanie 4 pełnych nazw organizacji

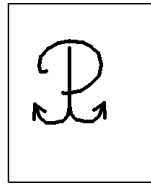
ZWZ – Związek Walki Zbrojnej

SZP – Służba Zwycięstwu Polski

ZWM – Związek Walki Młodych

AK – Armia Krajowa

Zadanie 24. 1 punkt za rysunek

Zadanie 25. 7 punktów za prawidłowe wpisanie na mapie 7 państw (Bułgaria, Czechosłowacja, NRD, Polska, Rumunia, Węgry, ZSRR)

Zadanie 26. 3 punkty za prawidłowe wpisanie nazwiska, roku i miejscowości

- a) Winston Churchill,
- b) 1946 r.,
- c) Fulton.

**MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA
ARKUSZ EGZAMINACYJNY II**

nr zadania	model odpowiedzi i schemat oceniania
27.	<p>Klasztory miały uczyć pobożności, „czystości obyczajów” (cele wychowawcze) i umiejętności poprawnego oraz „pięknego” wypowiedzania się (cele kształcące).</p> <p>Za wyodrębnienie jednego celu – 1 pkt. Za wyodrębnienie obydwu celów – 2 pkt.</p> <p><u>Uwaga:</u> cele mogą być inaczej nazwane, np. kształtowanie postaw moralnych oraz kształcenie umiejętności (zamiast sformułowania cele kształcące).</p>
28.	<p>Prezentowana rycina świadczy o tym, że w średniowieczu preferowane były bodźce negatywne; ew. zdający może podkreślić przymus jako zasadę (metodę) postępowania z uczniami – 1 pkt.</p> <p>Wskazane jest, aby zdający w swej argumentacji odniósł się do dwóch elementów ryciny:</p> <ul style="list-style-type: none">- różgi w rękę bakałarza: metody wykorzystujące strach - kara chłosty – 2 pkt,- ośleń głowy: metody wykorzystujące ośmieszanie – 2 pkt. <p>Za wskazanie każdego elementu po 1 pkt i za wyjaśnienie każdego elementu po 1 pkt.</p> <p>Łącznie maksymalnie – 5 pkt.</p>
29.	<p>Źródła świadczą o tym, że podobnie rozumiano edukację, której celem miało być:</p> <ul style="list-style-type: none">a) kształtowanie odpowiednich postaw - pobożności (źródła A, B, G) - (cele wychowawcze),b) kształtowanie odpowiednich postaw - posłuszeństwa (źródła A, B, H) - (cele wychowawcze),c) rozwijanie wiedzy i umiejętności (źródła A, G, H) (cele kształcące). <p>Za wskazanie każdego z celów (informacje wytłuszczone) – po 1 pkt.</p> <p>Łącznie maksymalnie – 3 pkt.</p> <p>Warunkiem zaliczenia powinna być poprawność merytoryczna, a nie dosłowność sformułowań (zamiast posłuszeństwa może być karność, rygoryzm, itp.).</p>
30.	teoria geocentryczna – 1pkt;
31.	<pre>graph TD; P[Prawo] --> B["Boskie (fas) (prawo natury)"]; P --> L["ludzkie (ius) (zwyczaje, ustawy)"]; L --> PC["prawo cywilne"]; L --> PN["prawo narodów"];</pre>

	Warunkiem zaliczenia zadania jest graficzne (np. przy użyciu strzałek, prostokątów) przedstawienie schematu klasyfikacji prawa wg Izydora. Jeżeli uczeń wyodrębni tylko prawo boskie i ludzkie – 1 pkt . Za dopisanie wyjaśnień (prawo natury, ustawy) – drugi pkt , za właściwe umieszczenie prawa cywilnego i narodów – 2 pkt (po 1 pkt. za każde). Łącznie maksymalnie 4 pkt.
32.	Zalecenia o charakterze medycznym – 1, 2 – 1 pkt . Zalecenia o charakterze magicznym – 4, 14 – 1 pkt . Łącznie maksymalnie 2 pkt.
33.	Szkoła powszechna” (łac.universitas scholarium et docentium) to inaczej – uniwersytet . Powszechność oznaczała: jeden wspólny język (łacina); metodę (scholastyka); model wiedzy (m.in. filozofia Arystotelesa, prawo rzymskie i kanoniczne, medycyna); podobną organizację oraz obyczaje; międzynarodowy charakter, otwartość . Za określenie, że był to uniwersytet – 1 pkt . Za wskazanie co najmniej dwóch cech (takich, jak wyżej wymienione) – 2 pkt (po jednym za każdą cechę). Łącznie maksymalnie 3 pkt.
34.	Fakultety: Sztuk wyzwolonych; Prawa (rzymskiego i kanonicznego); Medycyny . Wyliczenie trzech wydziałów – 2 pkt, wyliczenie dwóch – 1 pkt; maksymalnie 2 pkt.
35.	Motywy prestiżowe: „ dla przyszłości, na wieczne czasy, [...] niech zjeżdżają się [...] z różnych części świata ”. Cele praktyczne: „ aby wydawała mężę dojrzałością rady znakomite [...] w różnych umiejętnościach biegle ”. Za przytoczenie dwóch spośród tych fragmentów (wystarczy zacytowanie po jednym fragmencie, odnoszącym się do odpowiednich celów) – 2 pkt , za niepełną odpowiedź (jeżeli np. wskazane zostaną tylko fragmenty z jednej kategorii) – 1 pkt .
36.	„ Kanclerz nasz [...] będzie miał pełną władzę [...] ” – 1 pkt ;
37.	Uniwersytet Paryski – filozofia (dopuszczalna jest również odpowiedź - teologia). Akademia Krakowska – prawo (rzymskie). Do otrzymania 2 pkt niezbędna jest pełna odpowiedź, 1 pkt - za odpowiedź częściową, dotyczącą jednej uczelni.
38.	Postacie są personifikacją siedmiu sztuk wyzwolonych: a) postać centralna (największa) – filozofii - trzyma berło wiedzy, b) postać pierwsza od lewej – logiki, c) postać druga od lewej – retoryki – ze zwojem pergaminowym z mową, d) postać trzecia od lewej – gramatyki – z podręcznikiem, e) postać siedząca – arytmetyki – z liczydłem,

	<p>f) postać pierwsza od prawej – astronomii – z globusem, g) postać druga od prawej – geometrii – z cyrklem, h) postać trzecia od prawej - muzyki - z lutnią; Za poprawne rozpoznanie: 4 personifikacji – 4 pkt, 3 personifikacji – 3 pkt, 2 personifikacji – 2 pkt, 1 personifikacji – 1 pkt, (wystarczy poprawne rozpoznanie personifikacji bez wyjaśniania symboliki przedmiotów).</p>
39.	<p>Porównanie źródeł nasuwa wnioski dotyczące zmiany metod motywowania uczniów do pracy. Nauczyciel czasów późnośredniowiecznych nie stosował kar cielesnych (brak różeg), nie ośmieszał uczniów (brak oślej głowy). Widać większą swobodę w zachowaniu uczniów. Ew. Nauczyciela-duchownego coraz częściej zastępował świecki nauczyciel-humanista (źródło J). Za wskazanie - spośród poniższych - trzech zmian dotyczących: - metod nauczania (wyeliminowanie kar cielesnych i ośmieszania) – 2 pkt (po jednym pkt. za każdą metodę), - przyzwolenia na większą swobodę uczniów – 1 pkt, - ew. zeświecczenia oświaty – 1 pkt. Łącznie maksymalnie – 3 pkt.</p>
40.	<p>Źródła świadczą o: - sakralnym rozumieniu czasu (w źródle F - „roku Pańskiego”), - stosowaniu ery dionizyjskiej (chrześcijańskiej) w dokumentach świeckich (w źródle F użyty został rok 1364) i kalendacza liturgicznego (dzień Zielonych Świątek), - o rachubie czasu wg eponimów w dokumentach kościelnych (wg pontyfikatu kolejnych papieży – źródło G). Za każdą poprawną merytorycznie odpowiedź po 1 pkt; Łącznie maksymalnie 2 pkt.</p>
41.	<p>a) Legat – poseł, wysłannik papieski – 1 pkt, b) Legaci posiadali pełnomocnictwa papieży i, w związku z tym, znaczny zakres władzy (w obydwu przypadkach oświatowej). Za poprawną merytorycznie odpowiedź – 1 pkt. Łącznie maksymalnie 2 pkt.</p>
42.	<p>Cechy charakterystyczne uczelni typu bolońskiego: - autonomia uczelni jako korporacji (własne prawa, jurysdykcja, wybór rektora – spośród studentów), - miejski, świecki charakter, system hospicjalny (stancje w mieszkaniach mieszczan), większa swoboda dla studentów, - prawo jako główny kierunek studiów. Za wskazanie każdej z wymienionych cech po 1 pkt. Łącznie maksymalnie 2 pkt.</p>

**MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA
ARKUSZ EGZAMINACYJNY II**

nr zadania	model odpowiedzi i schemat oceniania
27.	<p>Zygmunt Stary chciał zahamować rozszerzanie się luteranizmu w Rzeczypospolitej poprzez wprowadzenie zakazu:</p> <ul style="list-style-type: none">a) wyjazdu do miejsc będących ośrodkami luteranizmu, w tym wysyłania tam dzieci na naukę,b) przywożenia, czytania i upowszechniania ksiązek heretyckich (Lutra lub jego zwolenników),c) wprowadzenie surowych kar za nieprzestrzeganie powyższych zakazów (zaleceń). <p>Za prawidłowe podanie każdego sposobu 1 pkt. Łącznie maksymalnie za podanie co najmniej dwóch spośród powyższych sposobów 2 pkt.</p>
28.	<p>Król przewidział bardzo surowe kary za przywożenie, czytanie i upowszechnianie w Polsce ksiązek luteranckich, ponieważ dostrzegał siłę słowa drukowanego (siłę rozpowszechniania idei poprzez druk).</p>
29.	<p>Okoliczności historyczne ukryte w sformułowaniu; „<i>iz pod tym niebezpiecznym czasem</i>” należy rozumieć jako:</p> <ul style="list-style-type: none">a) czasy zagrożenia spowodowanego bezkrólewem po śmierci Zygmunta Augusta,b) czas pogłębiania się podziału między szlachtą na tle religijnym i obawa, by nie doszło do wojny religijnej,ew. c) czas niepokoju spowodowany zagrożeniem zewnętrznym (ze strony Moskwy). <p>Za prawidłowe podanie wyjaśnienia z użyciem co najmniej dwu powyższych elementów 2 pkt (po 1 pkt za każdy element).</p>
30.	<p>Jest to odwołanie się do gałązki oliwnej symbolizującej w Biblii i mitologii – pokój, zgodę, radość, chwałę i odniesienie jej do Rzeczypospolitej „pokój i zgodę niosącej” poprzez ogłoszenie aktu tolerancji religijnej.</p>
31.	<p>Autor odwołuje się do wojen religijnych we Francji w XVI wieku. Za prawidłową odpowiedź należy uznać również podanie Nocy św. Bartłomieja.</p>
32.	<p>Stosunek Piotra Skargi do konfederacji warszawskiej był zdecydowanie negatywny. Uważał, że prowadzi ona do:</p> <ul style="list-style-type: none">a) podważenia podstawy, fundamentu państwa, jakim był katolicyzm,b) rozszerzania się innych wyznań, co prowadzi do konfliktów, waśni i grozi upadkiem państwa (czyli jest zagrożeniem dla państwa). <p>Za podanie jednego z dwóch argumentów – 1 pkt.</p>
33.	<p>Różnica poglądów wynika z różnicy wyznania. (Autor kalwiński widzi korzyści z konfederacji, ponieważ pozwala mu na swobodne działanie. Ks. Piotr Skarga broni religii katolickiej, którą uważa za zagrożoną). Do uzyskania punktu wystarczy wskazać różnicę wyznania.</p>

34.	Konfederacja – w Polsce szlacheckiej związek szlachty, zawierany w celu przeprowadzenia postulatów politycznych – 1 pkt. [Uczeń może wskazać łaciński źródłosłów (łac. confoederatio – związek), bądź dodać, że mógł być to także związek duchowieństwa lub miast, ewentualnie zauważyć, że mogły być konfederacje wojskowe (w celu wyegzekwowania żołdu), bądź w okresie bezkrólewia w celu utrzymania pokoju w państwie.]
35.	<p>Np.</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD Wyznania[Wyznania] --> Chrześcijańskie[Chrześcijańskie] Wyznania --> Niechrześcijańskie[Niechrześcijańskie [religia Żydów (Judaizm)]] Chrześcijańskie --> Katolicy[Katolicy] Chrześcijańskie --> Obrządek_grecki["Obrządek grecki (Prawosławie)"] Chrześcijańskie --> Luteranie[Luteranie] Chrześcijańskie --> Kalwiński[Kalwiński] </pre> </div> <p>Zdający może wyprowadzić kalwinizm i luteranizm z protestantyzmu. Za wyodrębnienie wyznania chrześcijańskiego od judaizmu (religii żydowskiej) 1 pkt. Za dalsze podziały, które dotyczą jedynie chrześcijan 1 pkt. Łącznie maksymalnie 2 pkt.</p>
36.	<p>Pietro Duodo uważał, że Żydzi stanowili w Polsce znaczącą liczebnie i ekonomicznie społeczność, ponieważ:</p> <ol style="list-style-type: none"> zajęli się handlem – mogli to robić, gdyż jego zdaniem szlachta uważała to zajęcie za niegodne, a pozostałe stany nie miały do tego predyspozycji (mieszczanie - byli za leniwi, a chłopci „ za ciemni i uciśnieni”), popierali ich „panowie” – autor tekstu prawdopodobnie myślał o magnaterii – ponieważ handel prowadzony przez Żydów przynosił im materialne korzyści. <p>Za każdą poprawną odpowiedź (wskazanie przyczyny z wyjaśnieniem) 1 pkt. Łącznie maksymalnie 2 pkt.</p>
37.	<p>Zygmunt III Waza nie zwalczał dysydentów, nie zmuszał ich do zmiany wyznania, ale stosował „łagodne sposoby” – rozdawał urzędy starostów tylko katolikom.</p>
38.	<p>Właściwy fragment to: „<i>nawrócili się powoli i pojednali z Kościołem, nie tylko we właściwej Polsce i Mazowszu, ale i w Wielkim Księstwie Litewskim, Prusach, Inflantach, na Podolu, Rusi i Wołyniu.</i>” Do uzyskania punktu wymagane jest zacytowanie odpowiedniego fragmentu.</p>
39.	<p>Innowiercy domagali się :</p> <ol style="list-style-type: none"> poszanowania praw, przestrzegania „zaprzysiężonej” tolerancji religijnej,

	b) ochrony, bezpieczeństwa. Za każdą poprawną odpowiedź 1 pkt . Łącznie maksymalnie 2 pkt .
40.	Przysięga królewska to zaprzysiężenie artykułów henrykowskich, do których dołączony został akt o tolerancji. Za podanie tylko, że król zaprzysięgał wszystkie prawa i przywileje – 1 pkt . Za podanie tylko, że król zaprzysięgał akt konfederacji warszawskiej – 1pkt . Jeżeli uczeń poda pełną odpowiedź, otrzymuje 2 pkt .
41.	Zdaniem arian podstawową zasadą porządku społecznego powinna być: a) równość oparta na braterstwie, polegająca na zniesieniu różnic stanowych i przywilejów, b) zniesienie powinności (feudalnych). Za jedną poprawną odpowiedź 1 pkt . Za pełną odpowiedź 2 pkt .
42.	Autor tekstu jest nietolerancyjny (ew.: ujawnia swoją niechęć do innowierców, przede wszystkim do Żydów i arian.) Autor, chcąc znaleźć przyczyny niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasach „Potopu”, dopatruje się „kary bożej” zesłanej na Polskę za tolerancję wobec innowierców. Za określenie postawy 1 pkt . Za wyjaśnienie przyczyny 1pkt . Łącznie maksymalnie 2 pkt .
43.	Przyczyny prześladowań: a) religijne – odrzucenie dogmatu o Trójcy Świętej, b) społeczne – hasła równości, zniesienia różnic stanowych. Za każdą poprawną odpowiedź 1 pkt . Łącznie maksymalnie 2 pkt .
44.	<u>różnice:</u> - zbór kalwiński cechuje prostota, nawet surowość. - kościół Św. Piotra i Pawła, zbudowany w stylu barokowym, charakteryzuje bogactwo elementów dekoracyjnych, rzeźby, pilastry, kolumny itp.(wzorowany na rzymskiej świątyni Il Gesù), <u>przyczyny:</u> - kalwiniści opowiadali się za prostym surowym wystrojem kościoła, - duchowieństwo katolickie, szczególnie w okresie baroku, uznało, że sztuka ma służyć szerzeniu idei Kościoła, ma pokazywać wielkość i piękno religii katolickiej. Jeśli zdający: - dostrzegł różnice w wystroju architektonicznym 1 pkt , - opisał różnice w wystroju architektonicznym oraz dodatkowo wskazał na czym one polegają 2 pkt ; Jeśli zdający: - podał, że różnice wynikały z powodu odmienności doktrynalnych kalwinizmu i katolicyzmu <u>lub</u> wspomniał o wpływie kontreformacji na sztukę i architekturę sakralną) 1 pkt . Łącznie maksymalnie 3 punkty .
45.	Konstytucja 3 Maja wprowadzała następujące postanowienia w stosunkach wyznaniowych:

	<p>a) uznawała wyznanie rzymsko-katolickie za religię panującą, b) wolność wyznania dla innych religii i jej ustawowe zagwarantowanie, c) zakaz odstęstwa od wiary rzymsko-katolickiej.</p> <p>Za każdą poprawną odpowiedź 1 pkt. Łącznie maksymalnie 3 pkt.</p>
46.	<p>Obydwa dokumenty gwarantowały swobodę wyznania, lecz:</p> <ul style="list-style-type: none">- Konstytucja przyznawała religii rzymsko-katolickiej status religii panującej, czego nie było w akcie konfederacji,- Konstytucja zabraniała odstęstwa od katolicyzmu (apostazji), czego nie było w akcie konfederacji,- ew. akt konfederacji odnosił się jedynie do stanu szlacheckiego, natomiast Konstytucja także do innych stanów społecznych (np. mieszczan). <p>Za prawidłowe podanie każdej różnicy 1 pkt. Łącznie maksymalnie za podanie co najmniej dwóch różnic 2 pkt.</p>
47.	<p>Uczeń może wysnuć następujące wnioski:</p> <ul style="list-style-type: none">- zwiększyła się liczba unitów,- zmniejszyła się liczba protestantów,- zwiększyła się liczba wyznawców judaizmu,- katolicy nie stanowili większości wśród mieszkańców Rzeczypospolitej.- możliwe jest również podanie przez zdającego innych wniosków, o ile są one poprawne i zgodne z prawdą historyczną. <p>Za każdą poprawną odpowiedź 1 pkt. Łącznie maksymalnie 3 pkt.</p>
48.	<p>Przyczyny zmian w strukturze wyznaniowej i stosunkach międzywyznaniowych:</p> <ul style="list-style-type: none">- sukcesy kontrreformacji,- zmiany w położeniu ekonomicznym i politycznym szlachty,- pogarszanie się sytuacji międzynarodowej Rzeczypospolitej (liczne wojny z wrogami zewnętrznymi, będącymi wyznawcami innych religii),- obarczanie innowierców odpowiedzialnością za liczne nieszczęścia spadające na państwo,- zwycięstwo sarmatyzmu jako ideologii dominującej wśród polskiej szlachty,- możliwe jest również podanie przez zdającego innych przyczyn, o ile są one zgodne z prawdą historyczną. <p>Należy zwrócić uwagę, aby poruszone zostały różnorodne zagadnienia.</p> <p>Za każdą poprawnie wymienioną przyczynę 1 pkt. Łącznie maksymalnie 3 pkt.</p>

**MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA
ARKUSZ EGZAMINACYJNY II**

nr zadania	model odpowiedzi i schemat oceniania
27.	<p>Dysproporcje w wysokości kar za niezgodne z prawem wydłużanie czasu pracy (stosunkowo niskie kary) i kar za lichwę (wysokie kary) mogły wynikać z kilku przyczyn, z których najistotniejsze wydają się dwie:</p> <p>a) zawyżanie cen na artykuły pierwszej potrzeby odbić się musiało drastycznie na poziomie życia bardzo zubożałej po wojnie ludności, nie tylko robotników, lecz także innych grup społecznych,</p> <p>b) skrócenie czasu pracy do 8 godzin było w tym okresie nowością, robotnicy byli przyzwyczajeni do dłuższej pracy i ewentualne nadużycia pracodawców w tej dziedzinie – zwłaszcza nieznacznie naruszające w/w ograniczenie – nie łamały w sposób rażący praw robotników, ponadto dekret dopuszczał możliwość pracy w godzinach nadliczbowych.</p> <p>Za podanie jednej przyczyny – 1 pkt, Za podanie dwóch przyczyn – 2 pkt.</p>
28.	<p>Dopuszczalne odpowiedzi: socjalizm, orientacja lewicowa, PPS. Za błąd należy uznać odpowiedzi: komunizm, marksizm itp.</p> <p>Za udzielenie odpowiedzi – 1 pkt.</p>
29.	<p>Przyczyny zróżnicowania powierzchni majątków ziemskich parcelowanych z tytułu reformy rolnej wynikały z różnego stopnia ich zagospodarowania i przydatności dla gospodarki kraju:</p> <p>a) gospodarstwa specjalistyczne, o wysokiej kulturze rolnej (np. w Wielkopolsce), były podporą gospodarki, dawały zatrudnienie nie tylko zwykłym robotnikom rolnym, lecz także wysokiej klasy fachowcom, były również źródłem kultury rolnej na cały kraj,</p> <p>b) majątki ziemskie na kresach wschodnich często składały się w dużym stopniu z lasów, pastwisk i innych terenów nienadających się do uprawy (błota poleskie), stąd ich mała przydatność dla celów reformy rolnej.</p> <p>Za podanie jednej przyczyny – 1 pkt, Za podanie dwóch przyczyn – 2 pkt.</p>
30.	<p>źródła normatywne (dokumenty)</p> <p>Za udzielenie odpowiedzi – 1 pkt.</p>
31.	<p>Majątki wymienione w art. 1:</p> <p>a) były ziemią pozostającymi w bezpośredniej dyspozycji państwa,</p> <p>b) należały uprzednio do ciemniejszych i grabieżców – władz zaborczych lub agend państwa niemieckiego najostrej walczącej z polskością i polskim stanem posiadania, stąd parcelacja tych majątków (po I wojnie będących zresztą „ziemią niczyją”) była aktem „sprawiedliwości dziejowej”.</p> <p>Za podanie jednej przyczyny – 1 pkt, Za podanie dwóch przyczyn – 2 pkt.</p>

32.	Rząd zamierzał uzdrowić finanse państwa przy pomocy: a) działań własnych, w tym starania o pożyczkę zewnętrzną, b) odwołania się do społeczeństwa. Za podanie jednego sposobu – 1 pkt , Za podanie dwóch sposobów – 2 pkt .
33.	Rządowe zamierzenia: a) wśród działań własnych: podniesienie podatków, zwiększenie dochodów (w podanym fragmencie tekstu nie wyszczególniono konkretów) oraz oszczędności, b) odwołanie do społeczeństwa: subskrypcje, czyli pożyczka udzielona państwu. Za wyjaśnienie z użyciem co najmniej dwóch różnych środków 2 pkt ; po 1 pkt za każdy środek.
34.	Grabski w przemówieniu wymienił obronę państwa, administrację i oświatę. Za podanie wszystkich elementów 1 pkt .
35.	Jeżeli zdający podał: a) marka (polska) – 1 pkt , b) złoty polski – 1 pkt . Łącznie maksymalnie 2 pkt .
36.	Jeżeli zdający: a) podał poprawną datę roczną 1924 r. – 1 pkt , b) wspomniał o wymianie marek (polskich) na złote – 1 pkt , c) umieścił w odpowiedzi przynajmniej jedną informację dodatkową, np. dotyczącą powołania Banku Polskiego, kursu wymiany – 1 pkt . Łącznie maksymalnie 3 pkt ; po 1 pkt za każdą informację.
37.	Do skutków społecznych kryzysu można zaliczyć: a) obniżenie stopy życiowej ludności (w przytoczonym tekście mowa o ludności wiejskiej), b) gorsze odżywianie, c) brak kontaktu ze światem reprezentowanym w tekście przez książkę i gazetę, d) rezygnacja z wyższych aspiracji (posyłanie dzieci do szkół – w domyśle: średnich), e) utrata nadziei na lepszą przyszłość. Za każdą prawidłową odpowiedź 1 pkt . Łącznie maksymalnie 3 pkt .
38.	tak; przykładowe argumenty: a) respondentami byli chłopci, którzy znali realia polskiej wsi w dobie kryzysu, b) wypowiedzi są (mogą być) subiektywne, ale oddają stan wsi polskiej w dobie kryzysu, c) opinie chłopów były spisane na bieżąco, w czasie kryzysu. Za wyjaśnienie z podaniem co najmniej jednego poprawnego argumentu 1 pkt .

39.	Przyczyny: a) konieczność posiadania własnego portu w celach militarnych (obronność), b) chęć rozładowania napięć społecznych (zatrudnienie bezrobotnych), c) przyczyny ekonomiczne (nie wymienione <i>expressis verbis</i>), lecz możliwe do wyinterpretowania z ostatniego zdania tekstu. Za każda przyczynę 1 pkt . Maksymalnie łącznie 3 pkt .
40.	Niemcy byli właścicielami fabryk i kopalń, zasiadali też w ich zarządach, a nawet w zarządach kopalń nie należących do nich (tylko np. do rządu).
41.	Autor tekstu starał się – wspólnie z innymi osobami – doprowadzić do polonizacji przemysłu śląskiego (ew. do przejścia w ręce polskie zarządu, a następnie także własności kopalń śląskich).
42.	Jeżeli zdający: a) podał, że władze państwowe nie chciały komplikować stosunków z Niemcami – 1 pkt , b) podkreślił <u>dodatkowo</u> , że stosunki z Niemcami na początku lat trzydziestych były szczególnie napięte – 1 pkt . Łącznie maksymalnie 2 pkt .
43.	Przykładowe wnioski: a) na ziemiach polskich nastąpił nierównomierny spadek śmiertelności niemowląt, b) największy spadek śmiertelności dokonał się w środkowej części państwa, (dawna Kongresówka) oraz w zachodniej i południowej części (dawny zabór pruski i austriacki), c) na ziemiach wschodnich (wcielonych dawnej do Imperium Rosyjskiego) śmiertelność nieznacznie wzrosła, d) świadczy to o postępie, który dokonał się na zachód od linii Bugu (w tzw. Polsce A), przy utrzymującym się jednocześnie niskim poziomie higieny na obszarze Kresów (tzw. Polska B), e) świadczy również o wzroście zamożności w zachodniej i środkowej części Polski przy niezmiennym poziomie życia na Kresach. Za każdy poprawny wniosek – 1 pkt , Łącznie maksymalnie 3 pkt .
44.	<u>Wniosek</u> może dotyczyć związku między wysokim poziomem śmiertelności niemowląt i wysokim poziomem analfabetyzmu. Za poprawnie sformułowany wniosek – 1 pkt . <u>Uzasadnienie</u> : wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia rośnie świadomość zagrożeń dla zdrowia i życia niemowląt, co owocuje lepszą opieką nad niemowlętami i obniża ich śmiertelność. Możliwe są również inne odpowiedzi, o ile są poprawne. Za poprawne uzasadnienie – 1 pkt . Łącznie maksymalnie 2 pkt .

45.	Odpowiedź powinna zawierać następujące elementy: a) dbałość państwa o oświatę, b) dostrzeganie rangi oświaty w niepodległym państwie, c) niemożność sprostania potrzebom materialnym w dziedzinie oświaty, d) docenianie ofiarności i wysiłku nauczycieli, e) próby wynagrodzenia ich trudu sposobami innymi niż finansowe (Krzyż Zasługi). Za ocenę z użyciem jednego argumentu – 1 pkt , za pełną ocenę z użyciem trzech argumentów – 3 pkt .
46.	Lista problemów społecznych może zawierać następujące pozycje: a) głód ziemi na wsi, b) bezrobocie, c) niski poziom wykształcenia – lub wysoki poziom analfabetyzmu, d) brak wystarczającej ilości szkół i nauczycieli, e) niski poziom higieny (przynajmniej w niektórych częściach państwa). Możliwe są również inne odpowiedzi, o ile są one zgodne z prawdą historyczną. Za każdy poprawnie podany problem – 1 pkt . Maksymalnie – 3 pkt .